

50. LAT MUZEUM LAT SZKOLNYCH STEFANA ŻEROMSKIEGO ODDZIAŁ MUZEUM NARODOWEGO W KIELCACH

Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego w Kielcach powstało w 1964 roku z okazji setnej rocznicy urodzin pisarza. Zlokalizowane jest w części gmachu, w którym przez 235 lat mieściła się szkoła, do której w latach 1874-1886 uczęszczał Stefan Żeromski. Uczniami tej szkoły byli również: Adolf Dygasiński, Bolesław Prus, Gustaw Herling-Grudziński.

Twórczynią Muzeum była kustosz Aleksandra Dobrowolska. Wsparcia merytorycznego udzielili jej: prof. Stanisław Lorentz, prof. Henryk Markiewicz, prof. Kazimierz Wyka oraz córka pisarza – Monika Żeromska.

Muzealna ekspozycja zawiera obiekty związane z okresem dzieciństwa Stefana Żeromskiego i osobami mu najbliższymi: dokumenty, herby rodowe: *Róża Poraj* – herb rodziny Kartelów, *Jelita* – herb rodu Żeromskich oraz nieliczne rodzinne pamiątki: srebrny zegarek z podstawką, będący własnością ojca pisarza, brzytwa angielska, którą podarował synowi Wincenty Żeromski oraz należąca do matki broszka w formie miniaturki czaka kadetów amerykańskich.

Pod 6 metrową modrzewiową stragą (jedyną pamiątką, która ocalała z domu rodzinnego pisarza), wiszącą u sufitu sali zgromadzone zostały meble, rodzinne fotografie, porcelana, przedmioty użytku codziennego, które oddają charakter saloniku ciekockiego dworku.

Emocjonalne związki pisarza z powstaniem styczniowym dokumentują zgromadzone na wystawie pamiątki: obrazy, heliograwiury, stemple, broń, biżuteria żałobna oraz tablica żeliwna, upamiętniająca uwłaszczenie chłopów przez cara Aleksandra II.

Niezwykle interesującymi są dokumenty związane z nauką Żeromskiego w Męskim Gimnazjum Rządowym w Kielcach – świadectwo z klasy III, cenzurka poświadczająca ukończenie gimnazjum, tableau maturzystów z 1886 roku oraz liczne fotografie kolegów szkolnych z ich dedykacjami dla pisarza.

Do najciekawszych pamiątek należą rękopisy utworów Stefana Żeromskiego – jedyny zachowany fragment brulionu „Wiernej rzeki”, część czystopisu „Słowa o bandosie”, tekst przedmowy do włoskiego wydania książki G.L. Milesi „La spedizione di Francesco Nullo in Polonia, 1863”, czystopisy utworów „Wszystko i nic” oraz „Snu o chlebie”, fragment noweli „Z odczytem”, a także rękopis „Oświadczenia w sprawie ochrony dla dzieci w Nałęczowie”.

Na uwagę zasługuje również zespół listów, bilet wizytowy oraz unikatowa płyta gramofonowa z 1924 roku z nagraniem głosem pisarza czytającym fragmenty swoich utworów: *Snobizmu i postępu* oraz *Róży*.

WYSTAWA JUBILEUSZOWA

Z okazji 50-lecia funkcjonowania jedyne w mieście muzeum biograficzne od 9 kwietnia 2015 roku udostępniona zostanie wystawa czasowa *Pół wieku Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego*. Przestrzeń ekspozycji zostanie podzielona na kilka bloków tematycznych, ukazujących najważniejsze aspekty działalności placówki.

Na początek zaprezentujemy plakaty i archiwalne fotografie nawiązujące do wystawy zorganizowanej z okazji 25. rocznicy śmierci pisarza oraz z wystawy objazdowej, która była prezentowana w wielu miejscach w Polsce. Część ekspozycji została poświęcona córce pisarza – Monice Żeromskiej i jej związkom z muzeum i Kielcami.

Następnie zaprosimy zwiedzających na sentymentalne wspomnienia o działalności kulturalno-wydawniczej muzeum. W latach 70. ówczesna kierownik placówki Kazimiera Zapałowa zaczęła organizować spotkania: *Muzealne Dni Żeromskiego*, *Muzealne rozmowy o literaturze*, *Degustacje poetyckie*. W ramach tych imprez odbywały się wykłady, prelekcje, wieczory autorskie z aktorami, pisarzami, znawcami życia i twórczości Stefana Żeromskiego. Zgromadzone przez muzeum wielkoformatowe fotogramy przedstawione chronologicznie stworzą opowieść o tych popularnych wśród miłośników pisarza spotkaniach.

Najważniejszą częścią rocznicowej ekspozycji będą najcenniejsze eksponaty Muzeum Lat Szkolnych Stefana Żeromskiego, obiekty, które ze względów konserwatorskich niezwykle rzadko lub nigdy dotychczas nie były pokazywane: listy i rękopisy pisarza, pamiątki po rodzicach, pierwsze wydania powieści oraz utwory wydane pod literackimi pseudonimami: Józef Katerla i Maurycy Zych, rysunki do utworów Stefana Żeromskiego, których autorami byli m.in. Antoni Uniechowski, Szymon Kobyliński, Jan Marcin Szancer, Monika Żeromska, Henryk Papierniak. Wystawa czasowa to także sposobność do pokazania przedmiotów będących własnością samego pisarza – kałamarza zakopiańskiego, biletu wizytowego czy jedynej i unikatowej płyty z głosem autora *Szyzyfowych prac*.